

Un viatge de recerca

Can Costa, Monti-Sion i Parròquia

Per recuperar l'hegemonia que pertoca a **Miquel Costa i Llobera** es proposa fer un viatge de recerca que permeti redescobrir l'insigne pollencí a través dels seus poemes. El viatge de recerca esdevindrà, també, un viatge físic, que en aquest cas concret ens portarà, primer, fins a la casa d'en Costa i Llobera al carrer Major de Pollença i, després, fins al temple de Monti-sion. També es farà una aturada a la parròquia de la Mare de Déu dels Àngels per visitar el sepulcre del poeta.

Monti-sion és la gran obra material de Costa

La restauració del temple de Monti-sion fou la gran obra material de Miquel Costa i Llobera. Costa dedicà quinze anys de la seva vida, bàsicament entre 1890 i 1905, quan ja era capellà, a la restauració de l'església de Monti-sion de Pollença.

El col·legi de Sant Ignasi, conegut popularment com Monti-sion, va ser construït pels jesuïtes entre els anys 1696 i 1738, tot i que aquest orde eclesiàstic va començar a fer-ne ús el 1703. Inicialment incloïa una església i un convent, si bé des de 1882 una part de l'edifici va ser destinada a dependències de l'Ajuntament de Pollença i dels jutjats, i ja en el segle XX va acollir una escola pública.

L'època d'esplendor de Monti-sion no fou llarga. Quedà tancat l'any 1767 quan els jesuïtes, expulsats per Carles III, emprengueren el camí de l'exili. A partir d'aquest moment el convent és espoliat, profanat i degradat; el retaule major, la trona i altres elements artístics del temple són enretirats i traslladats a altres indrets.

L'any 1874, després de més de cent anys d'abandonament i profanació, l'església de Monti-sion fou entregada a l'ecònom Joan Cifre (1836-1897) per evitar-ne la degradació total. El 1883, el jove sacerdot pollencí Mateu Rotger, autor de la *Historia de Pollensa*, n'inicià la restauració. Uns anys després, el 1890, Miquel Costa i Llobera impulsa la restauració del temple com a cap i coordinador.

Durant aquests anys, Costa es dedicà cada dia a la tasca de restauració de la seva obra material, menys en l'hivern que es trasllada amb la família a la residència de Palma. Així i tot, Costa anava i venia sovint de Pollença; agafava el tren de Palma a la Pobla i llavors feia el darrer tram en galera fins a Pollença.

Mantenia una rutina diària: els matins anava a fer missa a Monti-sion, després partia a ca seva a berenar i, posteriorment, se'n tornava a fer feina. Només deixava aquesta rutina per predicar o anar a Formentor, també per fer algun viatge i mantenir contactes culturals amb personalitats de les lletres. En el seu diari íntim comenta que s'entristeix quan les obres s'allarguen massa.

Costa fou qui retornà el culte a Monti-sion. A l'església, no solament s'hi celebrava missa diària, també festes litúrgiques: les Matines, es muntava el betlem, es feia Casa Santa i se celebraven les funcions de la Passió, es resava el mes de Maria i es dedicaven les festes a Sant Antoni de Pàdua, a la Mare de Déu del Carme i a Sant Blai.

El mateix Costa preparava el gerros de flors, muntava la Casa Santa, etc. Per tant, sense suspendre el culte durant quinze anys s'anaren fent reformes a l'església. Costa comptava amb un seguit de col·laboradors incondicionals entre els quals hi havia el canonge i autor de la *Historia de Pollensa*, l'amic Mateu Rotger, el vicari Josep, el mestre picapedrer Martí Orell *Denga*, el fuster i escolà J. Aguiló *Fantasia* i el jove artesà Jaume Cortès, pare del conegut Mestre Paco. També l'ajudaren a cosir els domassos i preparar flors i cossiols la tia Rosa, germana de sa mare, que vivia a la casa materna de Can Llobera de la plaça Vella de Pollença. Foren gran col·laboradors seus l'oncle capellà Pep Antoni i el seu cosí Pedro Llobera.

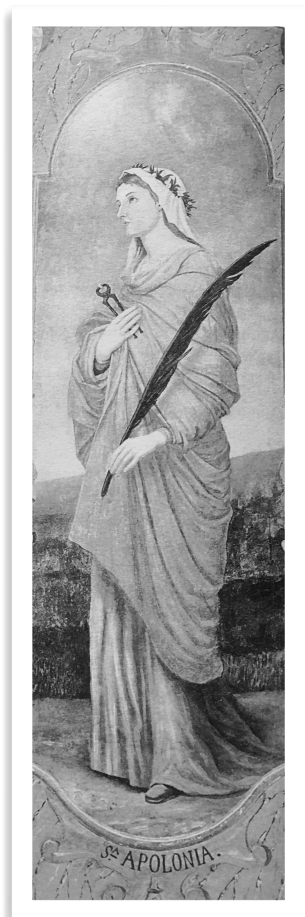
La darrera dècada del segle XIX la dedicà a muntar el retaule de l'altar major i el d'algunes capelles, així com a reposar estàtues de sants i pintar quadres.

Catàleg:

Pintures

Segons Ramon Rebassa (*Cala Murta*, núm.1 -1980) a Monti-sion s'han identificat nou pintures de Costa que realitzà per omplir buits:

- *La Puríssima, Sant Jeroni, Santa Anna i Sant Joaquim*, pintats entre el 15 de setembre i el 8 de novembre de 1893, de la capella de la Immaculada. No està clar si la majoria d'obres són còpies o originats, encara que sí que sabem que la Puríssima és calcada d'un Murillo.
- *Sant Joan de la Creu* pintat l'octubre de 1893 a la capella de Santa Teresa de Jesús.
- *El Jordà o Baptisme de Jesús*, de l'any 1894, que es troba actualment al saló parroquial de la Mare de Déu dels Àngels.

- *Sant Lluís*, de l'any 1895, és la tela que cobria el nínxol de la capella de Sant Lluís de Monti-sion. Aquesta tela actualment es troba a la casa nadiua de Costa i Llobera.
- *Sant Miquel Arcàngel*, de l'any 1895, pintura per a la capella del Perpetu Socors de Monti-sion; la tela fou a parar a ca na Catalina Costa, germana del poeta, i actualment es pot contemplar al restaurant de Can Costa d'Alcúdia.
- *Sant Josep*, de l'any 1895, tela per tapar el nínxol de la capella de Sant Josep de Monti-sion.
- *Santa Rita* i *Santa Apol·lònia* que es troben a la capella de Sant Antoni de Pàdua, foren pintades entre el 4 de maig i el 16 de setembre de 1897; i *Sant Martí*, a la mateixa capella, que és de l'any 1898.
- *"REGNABIT DOINUS IN MONT SION"*, de 1898, ocupa tot el frontal del presbiteri de Monti-sion per damunt el retaule i representa el Salvador rodejat d'àngels i els evangelistes.
- *Sant Alonso Rodríguez*, a l'àtic de la capella del Carne de Monti-sion.

Retaules

Costa intentà omplir el gran buit del temple profanat i abandonat i recompongué el retaule major, el cos principal del qual prové d'Alcúdia; confeccionà la imatge de *Sant Blai*, a base de roba de sac i guix, i restaurà *Sant Ignasi*. Els retaules de la Puríssima, Santa Teresa i Sant Antoni de Pàdua, així com la trona i el sagrari es muntaren al taller de Can Fantasia del carrer de Monti-sion, amb la participació del jove artesà Jaume Cortès.

Durant aquests anys també muntà retaule de les capelles de Sant Blai -traslladat des de Porreres per ordre del bisbe Campins-; el de Sant Josep, del qual se'n desconeix la procedència, amb altar dels franciscans; el del Carme, duit de Palma i on apareix una pintura de Sant Alonso Rodríguez i dos àngels gòtics; el de Sant Miquel (avui del Perpetu Socors) que era el de la capella de la comunió de Santa Eulàlia de Palma, aconseguit gràcies als sermons en aquesta església; de la Passió (avui del Sant Crist), amb el gran quadre del Davallament que es conserva a la capella de Santa Teresa. De les capelles de la part de la dreta, el retaule de Sant Lluís es duqué d'Inca, i els de les altres tres capelles foren muntats a Pollença.

Costa també feu infinitat d'objectes com ara el Sagrari per a Monti-sion, l'any 1891.

Can Costa

La casa familiar de Can Costa, on va néixer el poeta, està ubicada al número 9 del carrer que porta el seu nom. La làpida de la façana recorda els lligams de Miquel Costa amb l'edifici.

En l'actualitat la casa és propietat de la família Bou, qui la conserva amb molt de respecte. La cambra del poeta es manté intacta. A la capçalera del llit es llegeixen les inicials MC, Miquel Costa. Al costat, hi ha el seu bressol.

Ara fa noranta anys que Joan Bou Sunyer, de Felanitx, va comprar Can Costa a un dels nebots del poeta per 90.000 pessetes. Era l'octubre de 1931. La propietària actual és Maria Bou Villalonga, filla de Joan Bou. El seu pare era comerciant, va fer fortuna amb la compra i venda d'automòbils, i es va casar amb Ana Villalonga Amengual, els pares de la qual tenien l'exclusivitat dels autobusos que anaven de Pollença a Palma. El matrimoni va tenir cinc fills. Però, només un nasqué en aquesta casa; fou Maria, l'actual propietària, a qui va correspondre la casa per herència.

La casa primigènia era molt més gran que l'actual, n'hi ha prou en observar la volada, incloïa també les dues cases adjuntes tant la de mà dreta com la de mà esquerra que fa cantonada amb el carrer de l'Ecònom Cifre.

Vestíbul de la Casa-Museu, a Pollença.

Dibuix de Larry Ashmore

El bessó de l'antiga casa s'aprecia a l'entrada i a una sala gran que hi ha dalt, així com a l'habitació adjunta que era la de Miquel Costa. La resta de l'habitatge ha estat reformada per adaptar-se a les comoditats actuals.

A la casa es conserva una vitrina plena de llibres, una part mínima de la biblioteca que tenia Miquel Costa, i també el seu escriptori.

A Pollença, els Costes tenien desset finques, dues cases i un celler. A Alcúdia, vint-i-vuit finques, quatre cases i alguns prats. Només per posar un exemple, eren propietaris de la vall de Ternelles i la península de Formentor. Les Cases Velles de Formentor, antiga alqueria àrab, fou de la família Costa des de l'any 1771 i fins que les vengueren, l'any 1929, a Adan Diehl, fundador de l'Hotel Formentor. El fet curiós és que fou Joan Bou qui feu d'intermediari.

La parròquia de la Mare de Déu dels Àngels

El viatge de recerca té una darrera aturada, la parròquia de la Mare de Déu dels Àngels. Per dos motius, primer, per visitar el sepulcre del poeta i, segon, perquè l'alumnat sigui conscient que cada 2 d'agost, per la Patrona, el poble s'identifica amb el poeta i canta «Els Goigs a la Mare de Déu dels Àngels», patrona de Pollença, amb la melodia de l'himne del mestre Torres Trias a

manera de cloenda d'una festa que representa el triomf dels cristians contra l'horda sarraïna.

«Puix Patrona vós sou de Pollença,
santa Reina dels Àngels del cel,
feis que el poble d'on fóreu defensa
per a sempre vos sia feel.

Si dins les ones lluu la nostra illa
com una bella copeta d'or,
Pollença encara damunt hi brilla
com esmaltada, garrida flor.
Té valls fruïteres, fons abundoses,
té puigs que aixequen el cor a Déu...
I Déu ses obres les més hermoses
les da a Maria com a dot seu!»

(COSTA, fragment de la poesia «Goigs a la Mare de Déu dels Àngels», 1947: 145)

Monument d'en Costa i Llobera

El monument a Costa i Llobera que es troba a l'entrada de Pollença s'inaugurà dilluns dia 16 d'octubre de 1972. (Foto de Torelló).

Proposta educativa

Aquest viatge de recerca té, simplement, un caràcter informatiu. Es tracta de fer visible Costa i Llobera no a través del seus poemes, sinó a través d'obres materials, per tal que l'alumnat el pugui tenir present dins la seva vida quotidiana.

Abans de sortir de classe:

Informar dels indrets que anirà a visitar l'alumnat i el perquè.

Can Costa, Monti-sion i a la parròquia de la Mare de Déu dels Àngels

Un/a guia acompanyà l'alumnat per explicar-li el que és l'obra material de Costa, és a dir, la restauració de Monti-sion, com Can Costa o el sepulcre del poeta, tot fent al llarg del recorregut referències a la seva vida.

En tornar, es proposa analitzar el grau de coneixement adquirit per l'alumnat comentant la visita realitzada.